

Xavier Pericay / Ferran Toutain:

Verinosa llengua,

Barcelona: Editorial Empúries, 1986, 128 p.

Si hi ha hagut un llibre que ha aixecat una bona polseguera en el recent discurs lingüístic del català, aquest és sens dubte *Verinosa llengua*. Això ho confirmen no sols les dues reimpressions al cap de pocs mesos de la seva aparició, sinó també els articles publicats a diverses revistes, no necessàriament de caire científic, on prominents lingüistes del país donaren la seva opinió a favor o en contra dels arguments de Pericay i Toutain.

Hè dit més amunt «aixecar» tot i que potser el verb «revifar» hagués estat més adequat: en efecte, la discussió sobre un ús del català més arcaïtzant versus un de més col·loquial, començada tímidament fa uns anys, ha agafat una forta embranzida des de la irrupció del català als *mass media*. Així, una discussió que s'havia volgut ajornar o simplement ignorar ha passat de cop i volta a ocupar un lloc preferent en els ambients lingüístics catalans.

La tesi central dels autors és que el lingüista (o tot aquell que està vinculat a una activitat de creació o transmissió de normes) no ha

d'anar *al davant* de la comunitat de parlants tot dictant normes més o menys preconcebudes (com passa en el cas del català), sinó *al darrera* d'aquesta comunitat tot codificant en normes la parla de la gent. Si el lingüista assumeix la funció de dirigent de la comunitat de parlants, aquesta - tret de petits cercles - no és gaire probable que el segueixi i així es crea una dicotomia entre la llengua «ideal» dels lingüistes i la que parla la gent. I evidentment això és un perill per a la llengua perquè poc a poc esdevé una relíquia intocable en comptes d'un instrument d'ús per a la comunitat que se'n serveix: els parlants han d'estar sempre amb l'ai al cor, «no fos cas que en deixéssim anar alguna de grossa», els professionals dels diversos sectors es troben amb un instrument de comunicació inadequat i tampoc els moderns mitjans de comunicació hi troben la flexibilitat que la seva tasca requereix.

Totes aquestes constatacions semblen encara més alarmants si es fan d'una llengua com el català, frenada en el seu desenvolupament natural per la forta pressió del castellà, això és, amb factors externs que coadjuven a la «llatinització».

L'argumentació dels autors va des del context en què es desenvolupa la tasca de Pompeu Fabra fins a l'anàlisi de la llengua dels autors catalans dels anys vuitanta. L'obra de Fabra, duta a terme en ple Noucentisme (un moviment certament elitista) es posà primordialment com a fita fornir als escriptors una eina adequada per al seu treball. Tenint en compte aquesta orientació bàsica, *Verinosa llengua* posa en dubte el fet que una intocada i intocable obra fabriana sigui encara avui un instrument vàlid vista la creixent varietat d'usos experimentada en els darrers anys. Els deixebles de Fabra no haurien fet altra cosa sinó dur endavant una uniformització i una arcaïtzació que Fabra difícilment hagués acceptat. Fabra, al revés d'ells, considerà la seva obra revisable i a la fi dels seus dies fins i tot preferí un model de llengua més acostat a la realitat dels parlants. Amb noms i citacions, Pericay i Toutain acusen els responsables d'haver tergiversat l'obra del mestre.

Tampoc la nova «llengua estàndard», concepte nascut amb la multiplicació dels registres lingüístics, sembla voler tenir molt contacte amb aquests o fer-se'n eina útil: sota una nova denominació, continua la tendència llatinitzant.

El llibre acaba amb una anàlisi de la llengua dels lingüistes, que conscientment o inconscient perseveren en aquesta encarcarada tradició

(una autèntica floreta, l'exemple de Lamuela-Murgades a pág. 78), i dels escriptors, que no acaben d'assumir el seu paper com a renovadors de la llengua. Tot això al costat d'una penetració més subtil però tolerada d'altres formes estranyes o castellanitzants: *a nivell de, proper, perllongar, en base a*, etc.

Pericay i Toutain reconeixen certament que la gran pressió que el castellà ha exercit sobre la nostra llengua des de fa segles ha jugat també el seu paper en l'arcaïtzació del català tot impeding-li sovint un desenvolupament normal. Però al costat d'aquests factors externs hi ha els interns, també amb la seva importància, que els autors es proposen de revelar.

Verinosa llengua, un llibre relativament petit (poc més de 100 pàgines) i de llenguatge senzill i entenedor, ha encetat una discussió que caldrà dur a terme i que, un cop acabada, esperem que la «correcció» de la nostra llengua es mesuri més d'acord amb la realitat del parlant que no pas amb la intenció d'impedir l'entrada o l'ús d'aquesta o aquella parauleta, tasca aquesta prou lloable mentre no ens ofegui la vitalitat de l'idioma. Un llibre que ha marcat una nova pauta en la discussió lingüística actual i que dóna també a la seva manera una perspectiva en la situació del català d'avui.

Per acabar, i per qui encara tinguéss por de recórrer nous camins, una citació del llibre:

Pensem [...] que només la producció sense restriccions ni imposicions abusives podrà donar al català la vitalitat necessària que necessita per dotar-se d'un model de llengua estàndard que resulti natural als seus parlants, és a dir, que no perdi la identitat amb el sistema lingüístic que l'ús ha anat fixant. En canvi, tenim la seguretat que els exercicis d'ortopèdia, les especulacions de laboratori i les aspiracions puristes emparades en idees de convalsència no faran res més que ofegar el poc vigor que li queda a la llengua i que necessita per explotar els seus recursos vius. (p. 74).

Narcís Bassols
(Frankfurt am Main)